

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR ve BEKLENTİLERİ: MUŞ ve AĞRI İLLERİ ÖRNEĞİ*

Yunus ÇELİK^a
Dr. Öğr. Üyesi Utku ŞENDURUR^b

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Mart 2020; 13 (1): 25-50*

ÖZ

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Muş ve Ağrı illerindeki toplam 53 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmış, elde edilen veriler yüzde ve frekans dağılımı yöntemi ile analiz edilmiş, sorunlar ve beklentiler belirlenmiş ve birtakım çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlara göre, muhasebe meslek mensupları, daha düşük bir ücretle defter tutan meslektaşlarının olduğunu ve bunun haksız rekabeti doğurduğunu, iş yüklerinin fazla olduğunu ve ücretlerini zamanında alamadıklarını belirtmiş, Mali Müşavirler Odaları ve Hazine ve Maliye Bakanlığının kendilerine daha çok yardımcı olmalarını istemişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Meslek Mensupları, Anket, Yüzde ve Frekans Analizi.

JEL Kodları: M41, C25, C83.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Çelik, Y., Şendurur, U. (2020). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar ve Beklentileri: Muş ve Ağrı İlleri Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 13 (1), 25-50.

* Makalenin gönderim tarihi: 20.05.2019; Kabul tarihi: 10.09.2019, iThenticate benzerlik oranı %15

^a Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İİBF, ORCID: [0000-0002-1330-3719](https://orcid.org/0000-0002-1330-3719).

^a Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İİBF, usendurur@agri.edu.tr, ORCID: [0000-0002-8303-4315](https://orcid.org/0000-0002-8303-4315)

PROBLEMS AND EXPECTATIONS OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS: RESEARCH FROM MUŞ AND AĞRI PROVINCES

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the problems and expectations of accountants. In this study, 53 accountants working at Muş and Ağrı province were chosen and implemented a survey. Frequency, proportion and mean analysis is done with obtained data and attempt to suggest solutions to determined problems. According to findings of the study, accountants specified that, there is an unfair competition between accountants, because some of them agree to get low charges, accountants workloads are much and can not get their money in time. Accountants also demand more help from Independent Accountants Chambers and Ministry of Treasury and Finance.

Keywords: Budgeting, Rolling Forecast, Traditional Budgeting.

JEL Codes: M41, C25, C83.

1. GİRİŞ

Muhasebe; işletmelerdeki mali rolü olan işlemleri kabul edilmiş belirli standartlar çerçevesinde kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden ve yorumlayarak muhasebe bilgilerini ilgili kişilere hazır duruma getirip raporlayan sistemdir (Kaygusuz 2014). Muhasebe meslek mensupları ise mükelleflerinin sahip olduğu işletmenin mali bilgilerini sınıflayan, kaydeden, analiz eden ve yorumlayıp devlete beyan ederek aracılık görevini yapan kimselerdir.

Ülkemizdeki, çok uluslu şirketlerin yanı sıra ulusal büyük işletmeler, etkin rekabet piyasası içinde olan orta ve küçük ölçekli işletmeler ile mikro ölçekli işletmeler ekonomi adına en önemli dinamikler kabul edilir. Bu dinamiklerin ekonomik faaliyetlerindeki gelişmeler her geçen gün arttığından muhasebe işlevleri, işlemleri ile denetim niteliklerinin de önemsenmesiyle ülkemizde 3568 sayılı kanunla kimlik kazanan serbest muhasebeci ve mali müşavirlik (SMMM) ile yeminli mali müşavirlik (YMM) mesleğinin de önemini arttırmaktadır (Kalaycı ve Tekşen 2006). Muhasebe mesleğinin önemini arttırmasının bir diğer nedeni, işletmenin mali faaliyetleri hakkında doğru, anlamlı ve zamanında sağlanan bilgi muhasebe mesleğinin işletmeye etkili yönetim imkanını sağlayabilmesidir.

Kamunun muhasebe mesleğinden beklentilerinin başında, mükelleflerin vergileme için gerçek kazançlarının doğru belirlenmesi, belirtilmesi ve adaletli vergilemenin oluşması gelmektedir. Vergi kaybının önlenmesi, vergi kaçaklarının engellenmesi adına muhasebe meslek mensuplarına müteselsil sorumluluklar yüklenmektedir. Bundan dolayı meslek mensupları, mükellefler ile devlet arasında mali durum veri aktarımını sağlayan ve yine devlet ile mükellefler arasında işbirliği zemini oluşturmada bir köprü rolü oynamaktadır (Organ ve Yegen 2013).

Muhasebe meslek mensuplarının; haksız rekabetin engellenememesi, tuttıkları defterlerin tahsilâtı zamanında yapılmaması ya da hiç yapılamaması, çok emek ve zaman sarf etmesine karşılık kazandıkları gelirin düşük olması, yeni yasal düzenlemelerin talep edilmesi, mesleğin iş yükünün ve bürokratik işlemlerin fazla olması, muhasebe meslek mensuplarının meslek memnuniyetleri gibi birçok sorunu vardır (Kaya 2015).

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının mesleğe dair yaşadıkları sorunlarını, ilgili olan literatürle mukayese yaparak belirli bir geçmişten günümüze kadar yaşanan sorunların neler olduğunu, yeni şekil alan sorunlar olup olmadığını saptamayı ve muhasebecilerin mesleki sorunları, mükelleflerinden olan beklentileri, muhasebe odalarından beklentileri, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ile Hazine ve Maliye Bakanlığında taleplerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Uzay ve Güngör Tanç (2004) tarafından Kayseri ve Nevşehir illerinde yapılan çalışmalarında, Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyet gösteren toplam 122 muhasebe meslek mensubunun sorunları ve beklentileri araştırılmıştır. Çalışmada, muhasebecilerin 2002 yılından sonra yaşanan ekonomik krizlerden ne kadar etkilendikleri, muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunları ile Maliye Bakanlığı'ndan, mükelleflerinden ve meslek oda ve birliklerinden beklentileri tartışılmıştır.

Ergün ve Gül (2005) Balıkesir ilinde yaptıkları çalışmalarında mesleğin etik kurallarını 24 yargı ile 70 meslek mensubuna uygulamışlardır. Meslek mensupları bu etik kurallarını genel olarak kabul edilebilir etiklerden oluştuğunu belirtmişlerdir. Ancak katılımcıların 4'te 1'inden fazlası mesleğin etik kurallarının uygulanmasının güç olduğunu söylemişlerdir. Bu çalışmanın sonucuna göre meslek etiğinin önem sıralaması; dürüstlük, mesleki bilgi ve yeterlilik, güvenilirlik, yasalara bağlılık, sır saklama, tarafsızlık, haksız rekabet yapmama, şeffaflık, bilgi verme, mesleki sorumluluk ve bağımsızlık olarak belirlenmiştir.

Tükenmez ve Kutay (2005) tarafından İzmir ilinde yapılan çalışmada, her bir olayın oluşturduğu koşullar ve olayların meslek mensubu üzerinde yarattığı baskı sonucu karar üzerinde etkisi varsayımıyla; muhasebe meslek mensubu gözünde Türk toplumunun ahlaki ilkelere duyarsız bir toplum olduğunu sonucu çıkmıştır.

Tetik, Kınay ve Ciğer (2008) tarafından Antalya ilinde muhasebe meslek mensuplarına yönelik yaptıkları çalışmada; meslek mensuplarının teknolojik gelişmeleri ve değişimleri ne kadarını uygulayabildiğini, mesleğin geleceği

hakkındaki düşünceleri, meslekten beklentileri ve meslek faaliyetindeki sorunları araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, meslek mensuplarının teknolojiyi, mükelleflerin yararına kullandıkları ancak elektronik ortamla haberleşememe, yapı veri uyum eksikliği ve mükelleflerin bilgilerine uzaktan erişim imkânının sağlanmaması, devletin e-bildirge gibi işlemleri elektronik ortama taşınması olumu karşılansa da bu elektronik ortamın alt yapı eksiliği gibi durumlar ile teknolojiden yeteri kadar faydalanamadıkları ve ayrıca yoğun rekabet ortamı, kalifiye eleman bulamama, mükelleflerden ücretlerini alamama bulgularına ulaşmışlardır.

Özulucan, Bengü ve Özdemir (2010) çalışmalarının amacı, Türkiye genelindeki muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının belirlenmesi, meslek odalarından beklentiler ile uygulamada gördükleri yetersizliklerin belirlenmesidir. Çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleriyle mesleki sorunları arasındaki ilişki analiz edilip; meslek mensuplarının mesleklerini uyguladıkları süreçte iş yüküyle, mükellefleriyle, karşılaştıkları sorunları, meslek mensuplarının uygulamada karşılaştıkları sistematik yetersizlikler ile ilgili sorunları ve meslek mensuplarının meslek odasından beklentilerini açıklamışlardır.

Yıldız (2011) tarafından Kayseri ilindeki muhasebe meslek mensuplarının ‘meslek etiği’ hakkında görüş, düşüncelerinin araştırıldığı çalışmada, meslek mensuplarının hemen hemen üçte birinin meslek etiği alanında eğitim almadıkları belirlenmiştir. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, mükellef menfaati ile kamu yararı arasında yaşanan durumların meslek etiğine zararı olduğu görülmüştür. Meslek mensupları, meslek etiği kurallarına uyulması konusunda ise muhasebe odalarının ve TÜRMOB gibi ilgili meslek oda ve birliklerin etkili olamadıklarını belirlenmiştir. Bu durumun, kurallara uymayan meslek mensuplarına ilgili meslek oda ve birlikler tarafından olması gereken cezai işlemlerin uygulanmaması ve ilgili meslek oda ve birliklerince hazırlanan etik kurallarının yetersiz olması olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca meslek mensupları, piyasadaki muhasebe verilerine güvenmediklerini belirtmişlerdir.

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından Bilecik ve Yalova illerinde yapılan çalışmada “iş dünyasından ve maliyeden beklentiler” alanında yöneltilen sorulara muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevapların önem derecelerinin daha önceki araştırma sonuçları genel anlamda örtüşen bir yapıda olduğu görülmüştür. Daha önce yapılan çalışmalarda muhasebecilerin meslek odalarından beklentilerinde “haksız rekabetin önlenmesi” ilk sırada yer alırken bu çalışmada “meslek hukukunun korunması” ilk sırada yer almıştır. Sonuç olarak meslek mensupları, meslek hukukunun korunması ile haksız rekabetin önlenebileceğine inanmaktadırlar.

Özyürek (2012) tarafından yapılan çalışmada, Ankara ilindeki muhasebe meslek mensuplarına göre önemli sorunlardan biri vergi kanunlarının sürekli değişmesi ve bu değişmeyi takip etmenin zorluğudur. Meslek mensupları, siyasi görüşe bağlı kalmadan meslek odalarının meslek mensuplarına sahip çıkmalarını talep etmektedirler.

Tekşen ve Tuğay (2014) Burdur ilindeki faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının sorunları tespit üzere bir çalışma yapmışlardır. Mükelleflerin muhasebecilerinden az vergi ödetilmesini talep etmesi, mevzuatlarda sürekli değişikliklerin olması, meslektaşlarından bazılarının fiyat tarifesinin altında bir ücret ile defter tutması, iş yüklerinin fazla olması ve ücretlerin zamanında tahsil edilmemesi gibi sorunlar, muhasebe meslek mensuplarının en şikâyetçi oldukları sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Aydemir (2015) muhasebe meslek mensuplarının problemlerini belirlemek üzere yaptığı çalışmada meslek mensuplarına anket uygulamıştır. Çalışma sonucuna göre; meslek mensuplarının iş yükünün ağır olması, bazı meslek mensuplarının rekabeti bozucu ucuz defter tutması, mükelleflerin bazılarının da zamanında ve tam ödemelerini yapmaması, mesleğin sorumluluğuyla ve iş yükünün fazla olmasına karşın elde edilen gelirin emeğin karşılığı olmaması gibi konular sırasıyla en önemli sorunlar olarak belirlenmiştir.

Kaya (2015) tarafından yapılan çalışmada, Elazığ ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunları tespit etmek, sorunların önem seviyelerine göre sıralamak, sıralanan sorunlara çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda önem sıralaması; kanunlardaki değişikliklerin takip edilmemesi, muhasebe meslek mensupları arasındaki haksız rekabet, meslek mensuplarının iş yükünün fazla olması, kalifiye personel temininin zorluğu, kariyerde ilerlemenin yavaş olması ve Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)' le tekdüzen hesap planı uyumsuzluğu şeklindedir.

Gündüz ve Özen (2016) Uşak ilindeki muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının ve bu sorunların çözümü için var olan beklentilerinin tespitini hedeflemeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada meslek mensuplarının iş yükünün fazla oluşundan ve bu durum nedeni ile de özel hayatlarına fazla vakit ayıramamaktan, bazı meslektaşların belirlenen ücret tarifelerinin altında defter tutmasından, alınan ücretlerin emekleriyle kıyaslandığında yeterli olmadığından şikâyetçi oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Durmuş ve Sekizsu (2017) tarafından Malatya ilindeki faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunları tespit üzere yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının mesleği yıpratıcı ve yorucu bulmalarıyla beraber, mükellef ile ilişkiler konusunda da problemler yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca muhasebe meslek mensupları,

meslektaşlarının rekabet değerlerine ve meslek etik değerlerine önem vermediklerini söylemişlerdir. Meslek mensupları, meslek etiği kurallarına uyulması konusunda ise muhasebe odalarının ve TÜRMOB gibi ilgili meslek oda ve birliklerin etkili olamadıklarını belirtmişlerdir.

Hepaksaz (2018) çalışmasında, muhasebe meslek mensuplarının yetki durumu ile sorumluluğu arasındaki ilişki durumu, vergi yargılama esnalarında meslek mensuplarının sorumluluğu gibi temel sorunları araştırmıştır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, vergi mükellefleri ile meslek mensuplarının aralarındaki ilişkilerde yetki durumu ve sorumluluk durumunu açıklığa kavuşturmanın çok önemli olduğu belirtilmiştir.

3. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın amacı, Muş ve Ağrı illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının devam eden ve güncel sorunları tespit etmektir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının devam eden ve güncel sorunlarının gündeme getirilmesi ile bu sorunların çözümü için yetkili kurumlar tarafından çözümlerin sağlanmasına dikkat çekmek istenmektedir. Çalışmanın literatürdeki bu boşluğu doldurması için önemli olduğu düşünülmektedir.

4. ÇALIŞMANIN VERİ SETİ VE YÖNTEMİ

Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların neler olduğunu, yeni şekil alan sorunlar olup olmadığını ortaya koymak ve muhasebecilerin mesleki sorunları, mükelleflerinden olan beklentileri, muhasebe odalarından beklentileri, TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığında taleplerini belirlemek amacıyla Muş ve Ağrı ilindeki meslek mensuplarına anket uygulanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar yüzde ve frekans dağılımı yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu çalışma Kalaycı ve Tekşen (2006) ile Gündüz ve Özen (2016)'in çalışmalarındaki ölçeklerden esinlenilerek yapılmıştır.

4.1. Veri Seti

Çalışmada zaman ve maliyet kısıtı olması ve görece olarak meslekte daha çok problemle karşılaşılması yüzünden amaçlı örnekleme yöntemi ile Ağrı ve Muş illerinde faaliyet gösteren meslek mensupları evren olarak seçilmiştir. Ağrı ve Muş illerinde çalışan toplam 60 tane muhasebe meslek mensubu vardır. Çalışmada kullanılan veriler Muş ilinde 33 Ağrı ilinde 20 olmak üzere ulaşılabilen toplam 53 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanarak elde edilmiştir. Dolayısı ile evrenin neredeyse tümüne ulaşılmıştır. Çalışmada, ankete katılan meslek mensupları; cinsiyet, unvan, yaş, mesleki deneyim ve eğitim düzeyi olmak üzere beş katmana ayrılarak

ele alınmıştır. Ankette, her bir muhasebe meslek mensubunun mesleki sorunları belirlemek için 7, mükelleflerinden beklentilerini belirlemek için 6, odalarından talep ve beklentileri belirlemek için 6, TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığında talepleri belirlemek için 5 yargı ifadesi olmak toplam 24 yargı ifadesi kullanılmış ve bu yargılara ne ölçüde katıldıkları veya katılmadıkları sorulmuştur. Çalışmanın güvenilirlik analizi için yapılan analizde Cronbach's Alpha (α) değeri 0.686'tir. Bu çalışma, Alfa katsayısının kabul edilebilecek bir değere sahip olmasıyla birlikte güvenilir bir çalışmadır diyebiliriz.

4.2. Yöntem

Çalışmada sorunları tespit etmek amacıyla yüz yüze görüşme yöntemi ile muhasebe meslek mensuplarına anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 25 paket programına aktarılarak frekans ve yüzde dağılımı ile ortalamalar gibi istatistiki yöntemlerle analiz edilmiştir. Anket verileri, anketteki her soruya verilen cevapların yüzdelik (%) oranlarla tablolara aktırılıp yorumlanmıştır. Her tablo başlığı meslek mensuplarına sorulan soruları ve alınan cevapları temsil eder. Ayrıca, yüz yüze görüşme ile meslek mensuplarının anket sorularını kendilerinin sözlü olarak da değerlendirmeleri istenmiş, cevaplar kayıt altına alınmış ve bu sözel değerlendirmeler gruplama yöntemi ile tablolarda sunulmuş cevaplar analiz edilmiş, birtakım çözüm önerileri sunulmuştur.

5. BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Demografik Bilgiler

Meslek mensuplarının anket sorularına verdikleri cevaplara göre yapılan değerlendirmeler tabloların altında yer almaktadır. Muş ve Ağrı illerinde yapılan araştırmaya katılan meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo-1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Bulgularına İlişkin Sonuçlar

Değişkenler	Dereceler	Frekans	Yüzde	Standart Sapma	Ortalama
Cinsiyet	Erkek	48	90.6	0.298	1.90
	Kadın	5	9.4		
	Toplam	53	100		
Yaş	20-30	6	11.3	0.883	2.65
	31-40	14	26.4		
	41-50	24	45.3		
	51-60	9	17.0		
	61 ve Üstü	0	0		
	Toplam	53	100		
Meslekteki Deneyim(Yıl)	1-5	9	17.0	1.395	3.12
	6-10	8	15.1		
	11-15	15	28.3		
	16-20	9	17.0		
	20 yıl ve üstü	12	22.6		
	Toplam	53	100		
Eğitim Düzeyi	Lise	8	15.1	0.559	2.04
	Lisans	36	67.9		
	Yüksek Lisans	9	17.0		
	Doktora	0	0		

Ankete katılan tüm (53 kişi) meslek mensupları, unvanlarını ‘SMMM’ olarak bildirmişlerdir. Bu nedenle bu değişken demografik bulgulara ilişkin tabloda gösterilmemiştir.

Ankete cevap veren meslek mensuplarının ağırlıklı olarak erkek (%90.6) olduğu görülmektedir. Meslek mensuplarının % 11.3’ü, 20 ile 30, % 26.4’ü 31 ile 40, % 45.3’ü 41 ile 50, % 17’si ise 51 ile 60 yaşları arasındadır..

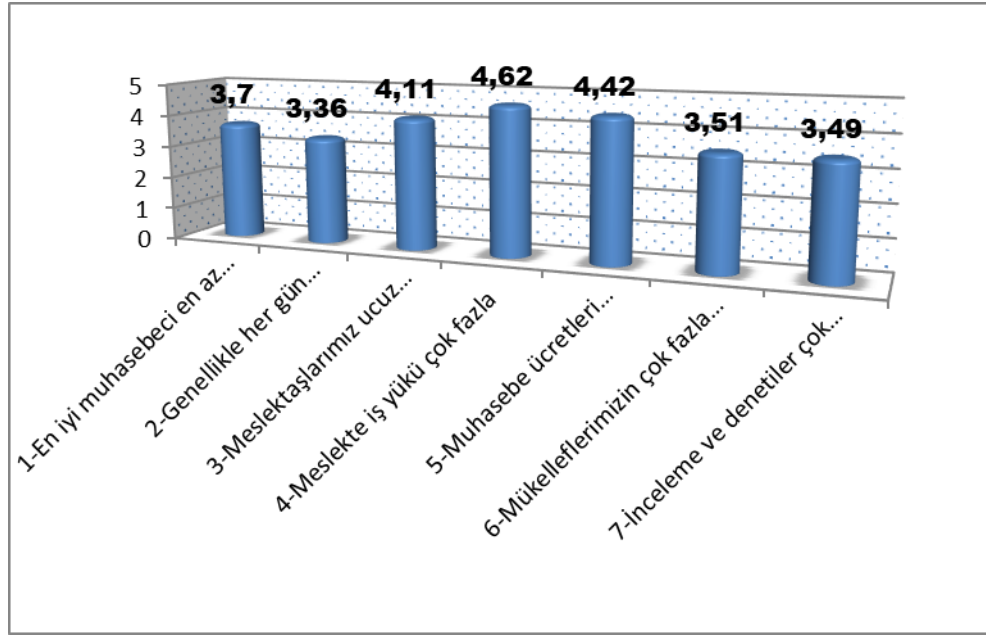
Çalışmaya, meslekteki deneyim süresi 1 ila 5 yıl arasında olan 9 yeni SMMM dahil olmuştur. Ankete cevap verenlerin tahsil seviyesi yüksektir. %67.9’u lisans, %17.0’si ise yüksek lisans mezunudur. Ankete katılan meslek mensuplarının büyük bir bölümünün tahsil seviyesinin yüksek olması (%84.9), ayrıca tahsil seviyesi lise olan %15.1’lik geriye kalan kısmının da deneyimlerinin yüksek (16 yıl ve üstü) olması nedene ile

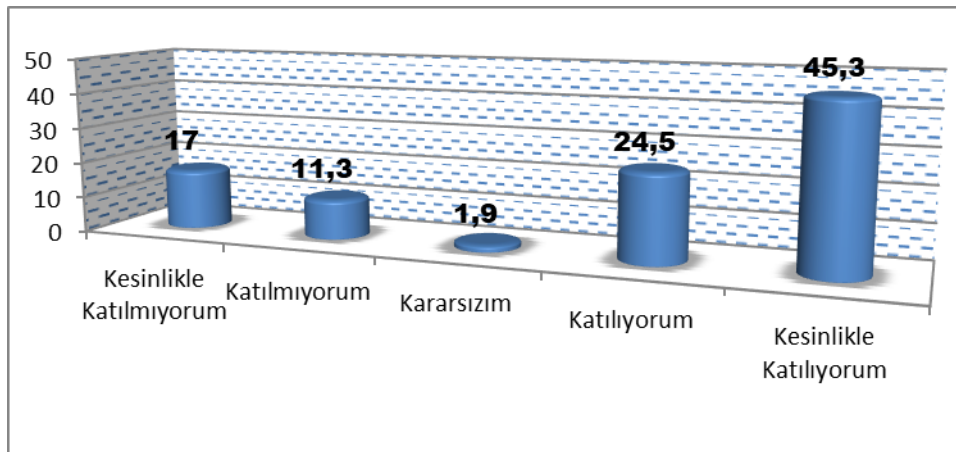
mesleki işleyiş, sorunları tespit etme ve çözüm önerileri sunma açısından oldukça fazla bilgiye sahip olmalarının, çalışmaya büyük katkı sağlayacakları düşünülmektedir.

5.2. Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları

Tabloda bulunan rakamlar meslek mensuplarının verdiği cevapları yüzde (%) olarak ifade etmektedir. Ayrıca meslek mensuplarının işaretlediği şıklara puan verilerek (kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, kararsızım=3, katılıyorum=4 ve kesinlikle katılıyorum=5) ortalama değerler de hesaplanmıştır

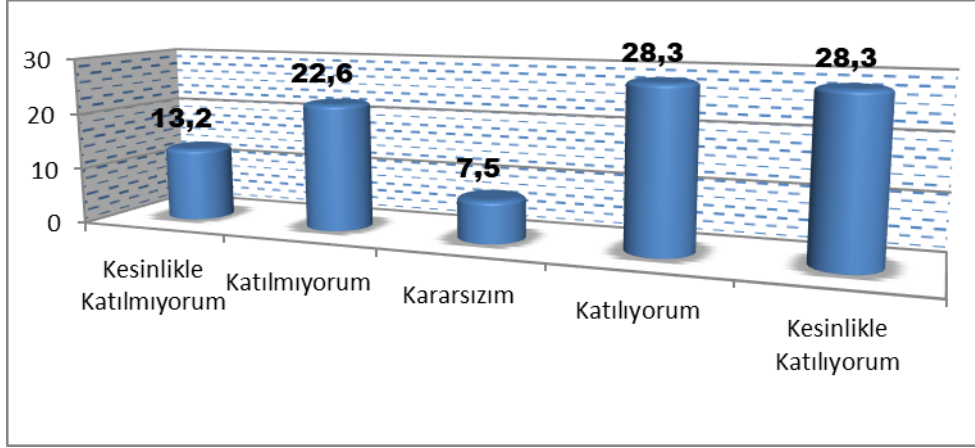

Şekil-1: Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları (Ortalama Değerler)

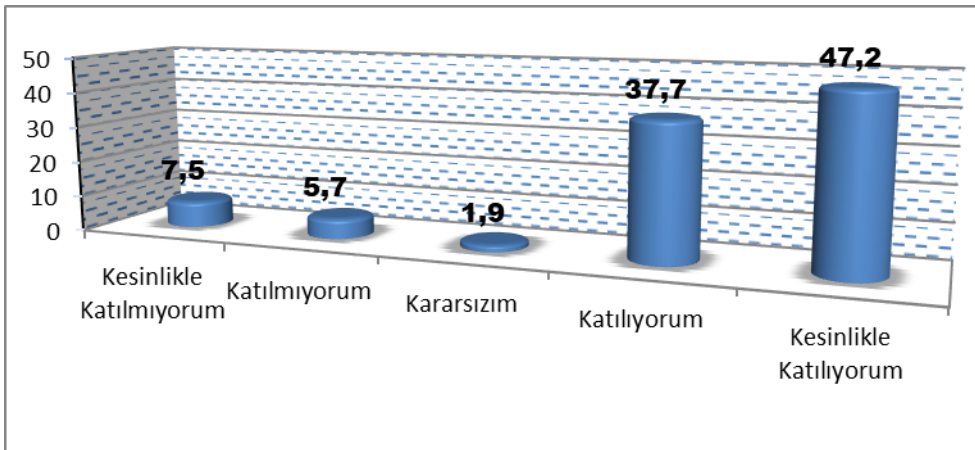
Şekil-2: Topluma göre en iyi muhasebeci en az vergi ödeten muhasebecidir (%)

Muhasebe meslek mensuplarının toplam %69.8'lik kısmının ifade edilen yargıya katılan ve kesinlikle katılanlardan oluştuğuna bakılırsa muhasebe meslek mensuplarında toplumdaki en iyi muhasebecinin en az vergi ödeten muhasebeci olduğu düşüncesinin hâkim olduğu anlaşılmaktadır.

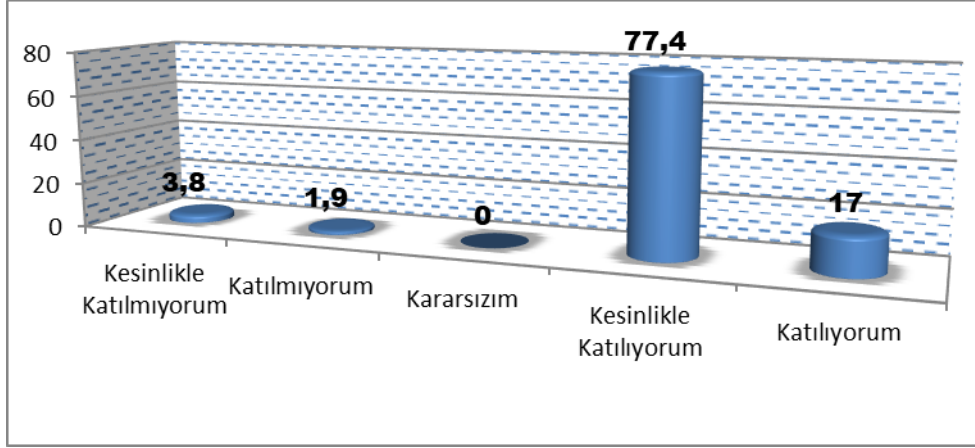
Şekil-3: Genellikle her gün kanunlarda değişiklikleri takip edemem (%)

Literatüre göre geçmiş yıllardaki (özellikle de 2010'lu yıllar öncesi) meslek mensuplarının çoğu genellikle her gün kanunlarda yapılan değişiklikleri takip edemem yargısına büyük çoğunlukla katıldığı yönünde cevaplar verilmiştir. Ancak 2010'lu yıllardan sonra haberleşme, internete erişim imkanının artmasıyla, anlık olarak cep telefonu ile bile bilgilere erişimin sağlanmasıyla günümüz yıllarda ve bu tabloya göre meslek mensuplarının bu soruya cevapları artık katılıyorum ile sınırlı kalmamıştır. Meslek mensuplarının önemli kısmı vergileme ile alakalı kanunlarda yapılan sürekli değişikliklerden dolayı katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum demiştir.

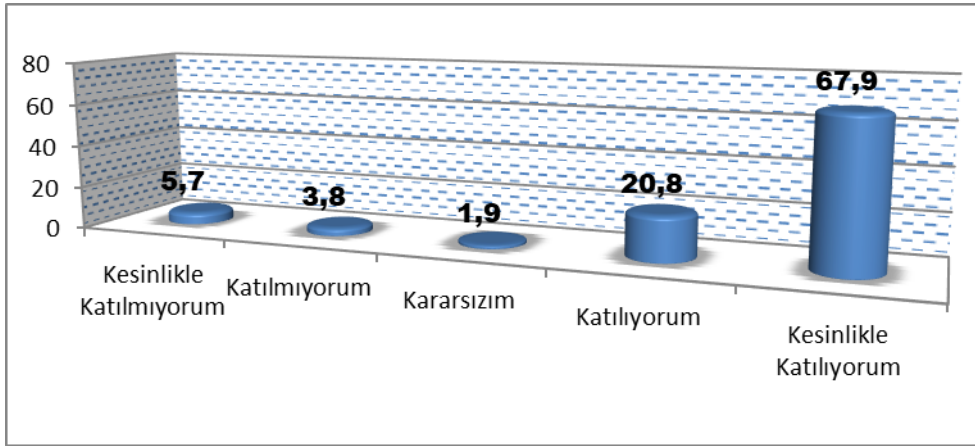
Şekil-4: Meslektaşlarımız ucuz defter tutuyor (%)

Bazı meslek mensuplarının meslek odalarınca anlaşılan fiyat tarifesinin altında bir ücretle defter tutmasının oluşturduğu rahatsızlığa ilişkin soruya, meslek mensuplarının yaklaşık % 85'i anlaşılan fiyat tarifesinin altında defter tutulmasından şikayetçi olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil-5: Meslekte iş yükü çok fazladır (%)

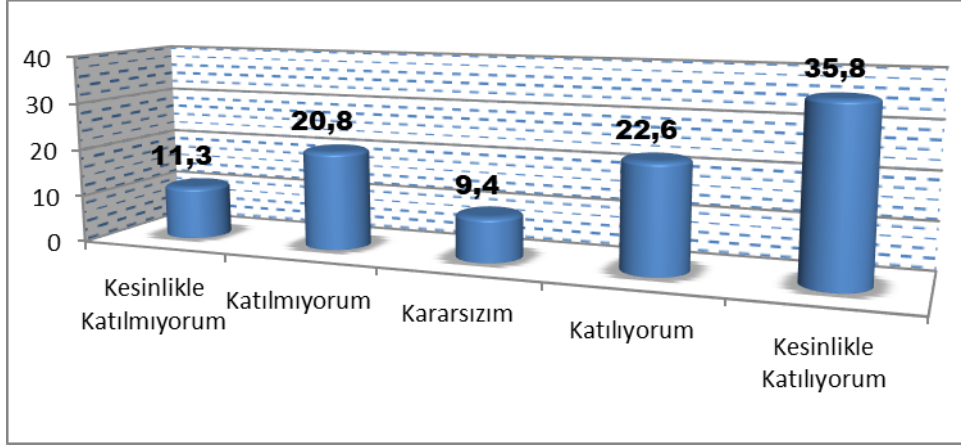
Belirlenen ve devam eden sorunlardan biri ise muhasebe mesleğindeki iş yükünün fazla olduğudur. Ankete katılan mensuplardan yaklaşık % 94,4'ü bu yargıya katıldığını ve kesinlikle katıldığını belirtmişlerdir. Bu yargıya katılmayan meslek mensuplarına nedeni sorulduğunda, tuttukları defter fiyatlarının gayet iyi olduğunu az defter tutup, iyi fiyat aldıklarından bahsetmişlerdir.

Şekil-6: Muhasebe ücretleri emeğimin karşılığı değil (%)

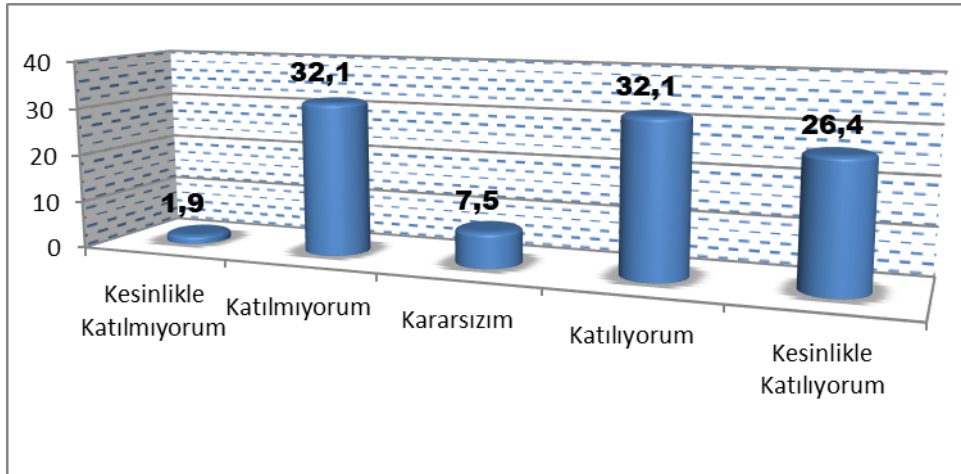
Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden aldıkları ücretlerin emeklerinin karşılığı olmadığına dair belirlenen soruna, ankete katılanların

toplam % 88,7'si kesinlikle katıldığını ve katıldığını belirtmiş ve alınan ücretlerin emeklerinin karşılığı olmadığını söylemişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının toplam % 9,5'i aldıkları ücretten memnun oldukları için bu yargıya hiç katılmadığını ve katılmadığını belirtmişlerdir.

Şekil-7: Mükelleflerimizin çok fazla mali yükümlülüklerinin ve ödemelerinin olmasından dolayı muhasebe ücretlerini ödemelerine sıra gelmiyor (%)

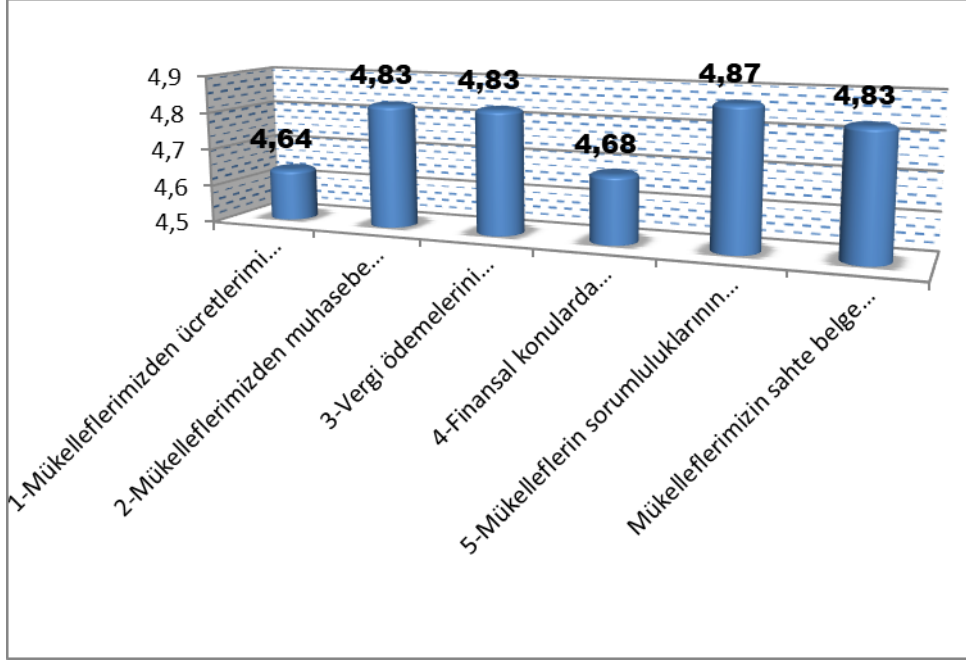
Araştırmada, bazı meslek mensupları muhasebe ücretlerini tahsil edememe sebebini mükelleflerin mali yükümlülüklerinden dolayı olduğunu belirtse de, bazı meslek mensupları bu yargıyı sözlü olarak değerlendirdiğinde, birçok mükellefin ekonomik şartlar ne olursa olsun mükelleflerin ödemeleri ötelediklerini belirtmişlerdir.

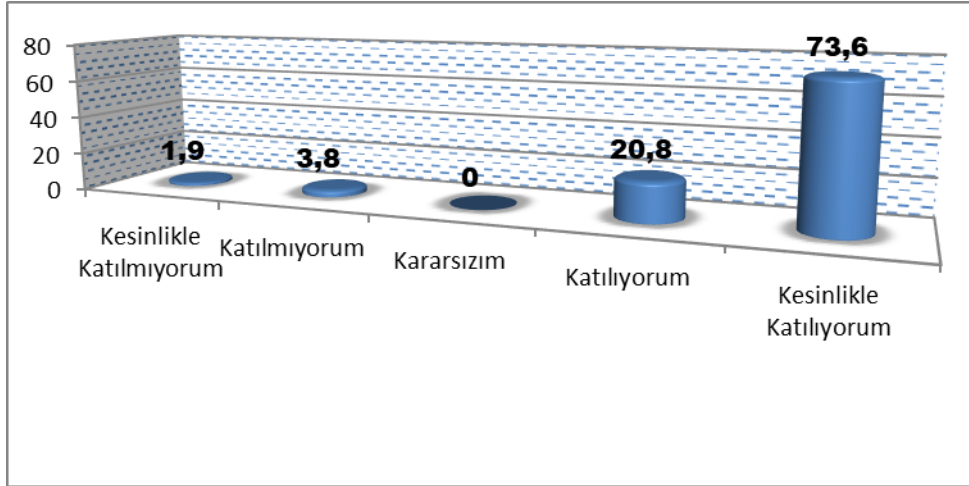
Şekil-8: İnceleme ve denetimler çok sık yapılıyor ve bu incelemeye ayıracak vaktimiz pek olmuyor (%)

Meslek mensupları denetimlerin çok olduğu yönünde (%58.5) görüş bildirirken, neredeyse yarısı da (%41.5) tersi yönde görüş bildirmiştir.

5.4. Meslek Mensuplarının Mükelleflerinden Talepleri

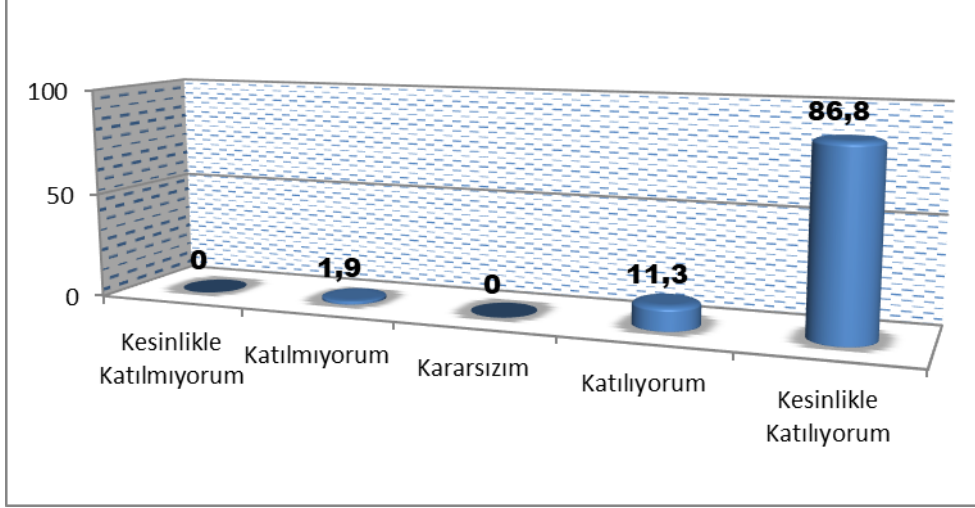
Şekil-9: Meslek Mensuplarının Mükelleflerinden Talepleri (Ortalama Değerler)

Şekil-10: Mükelleflerimizden ücretlerimi aylık olarak ödemelerini isterim (%)

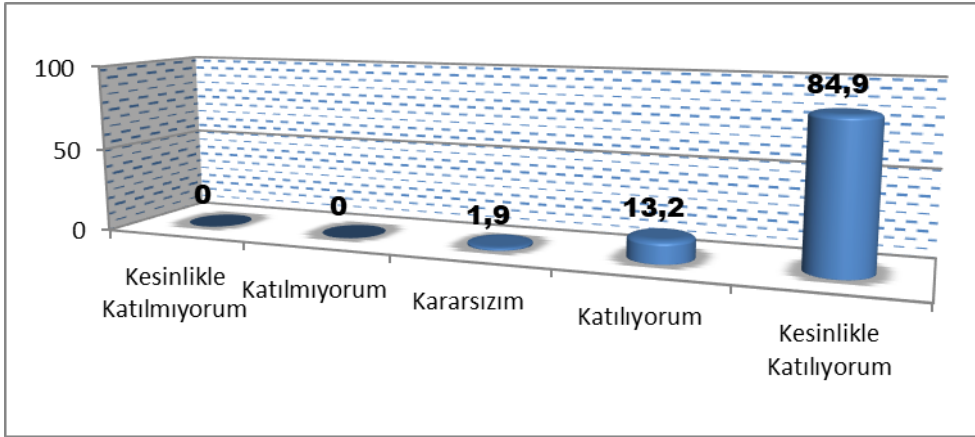
Meslek mensuplarının mükelleflerinden isteklerinden muhasebe ücretlerini aylık olarak ödemeleri yargısına meslek mensuplarının tamamına yakını

(%94.4) kesinlikle katıldıkları ve katıldıkları yönünde cevap vermiş olup sadece %5.7'lik kısmı ise buna katılmadıklarını ve ücretlerini yıllık almayı istediklerini belirtmişlerdir.

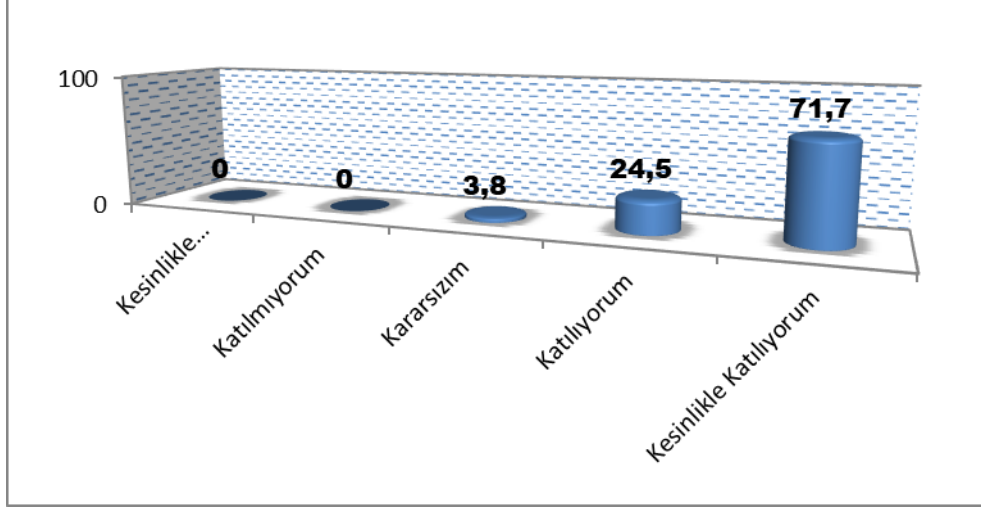
Şekil-11: Mükelleflerimizden muhasebe belgelerini zamanında ve eksiksiz olarak getirmelerini isterim (%)

Meslek mensuplarının tamamına yakın bir kısmı (%98.1) mükelleflerinden aylık olarak istenen belgelerin tamamını eksiksiz olarak getirmelerini istemektedirler. Meslek mensuplarının sadece %1.9'luk kısmı mükelleflerinin belgelerini zamanında getirdiğini, geri kalanının ise istenen belgeleri birden fazla kez istemeleri ile ancak temin ettiklerini bildirmişlerdir.

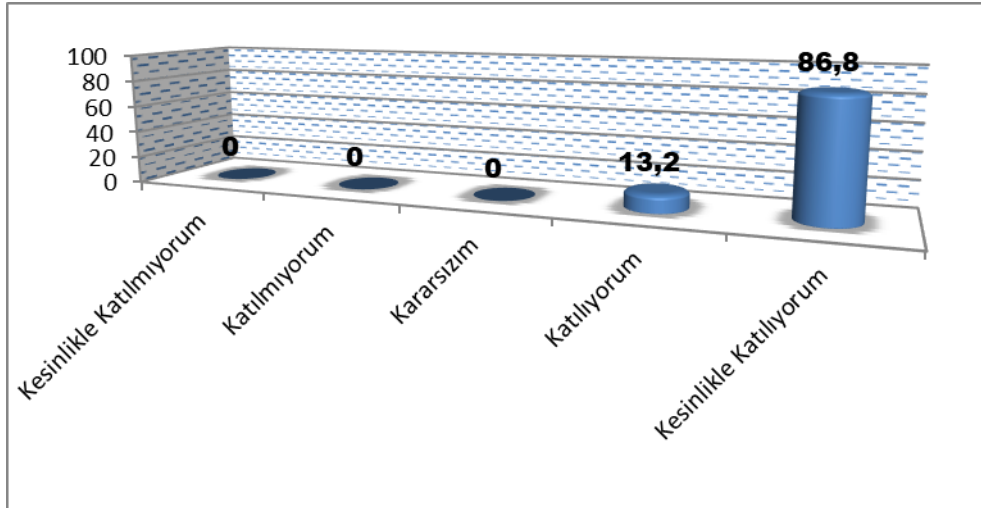
Şekil-12: Vergi ödemelerini mükelleflerimizin kendilerinin yapmasını isterim (%)

Meslek mensuplarının iş yükünün ağır ve zamanlarının kısıtlı oluşu nedeniyle hemen hemen tamamı (%98.1) vergi ödemelerini mükelleflerin kendilerinin yapması yönünde görüş bildirmişlerdir.

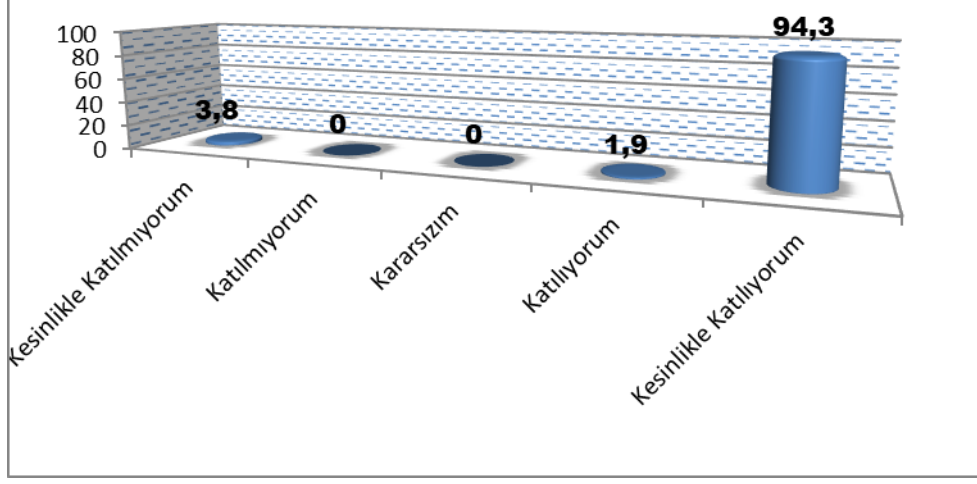
Şekil-13: Finansal konularda muhasebecilerle mükelleflerin sürekli bağlantılı olması gerekir (%)

Meslek mensupları, finansal konularda muhasebecilerle sürekli bağlantılı olmaları yargısına % 96.2 oranla kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

Şekil-14: Mükelleflerin sorumluluklarının farkında olmaları gerekir (%)

Meslek mensuplarının tamamı mükelleflerin sorumluluklarının farkında olmalarını istemişlerdir.

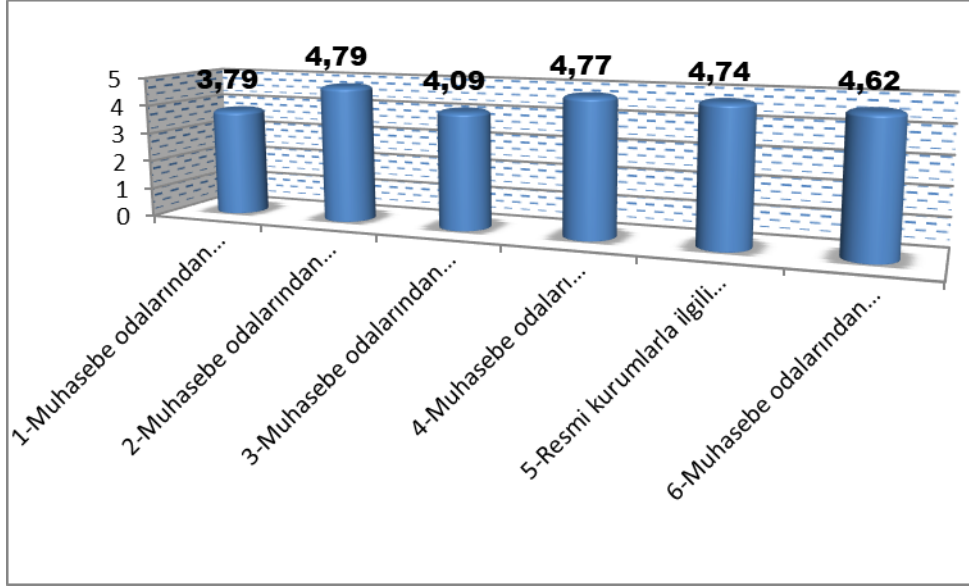

Şekil-15: Mükelleflerimizin sahte belge düzenlememeleri ve kullanmamaları gerekir (%)

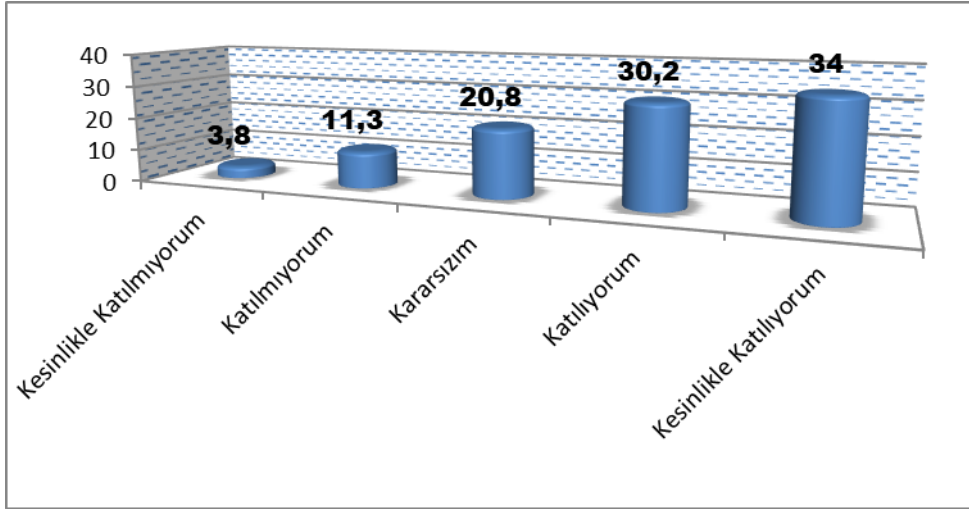
Meslek mensuplarının neredeyse tamamı (%96.2) mükelleflerin sahte belge düzenlememeleri veya kullanmamaları gerekir yargısına kesinlike katıldığını ve katıldığını belirtmişlerdir. Ancak verdikleri cevaplarda katılmadığı yönünde açıklamada bulunan meslek mensuplarının soruyu yanlış okumuş veya yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.5. Meslek Mensuplarının Odalarından Talep ve Beklentileri

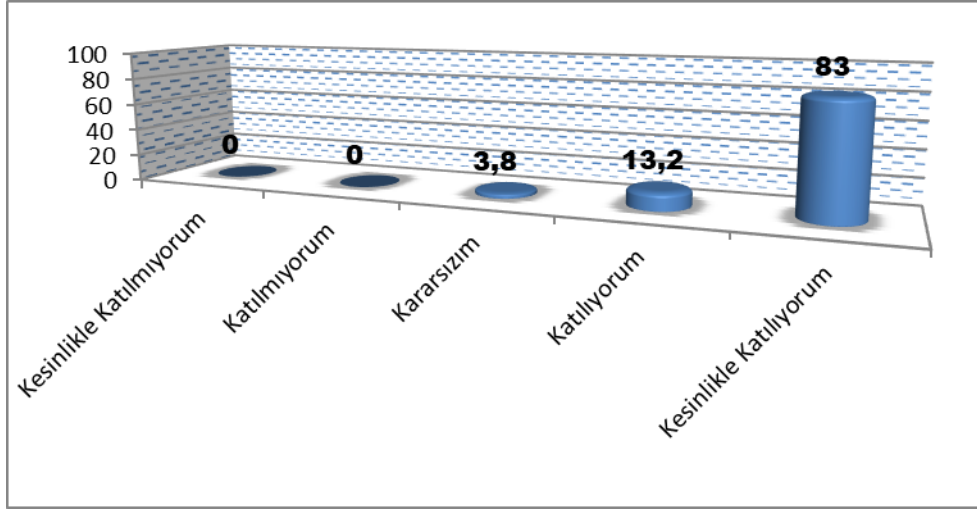

Şekil-16: Meslek Mensuplarının Odalarından Talep ve Beklentileri (Ortalama Değerler)

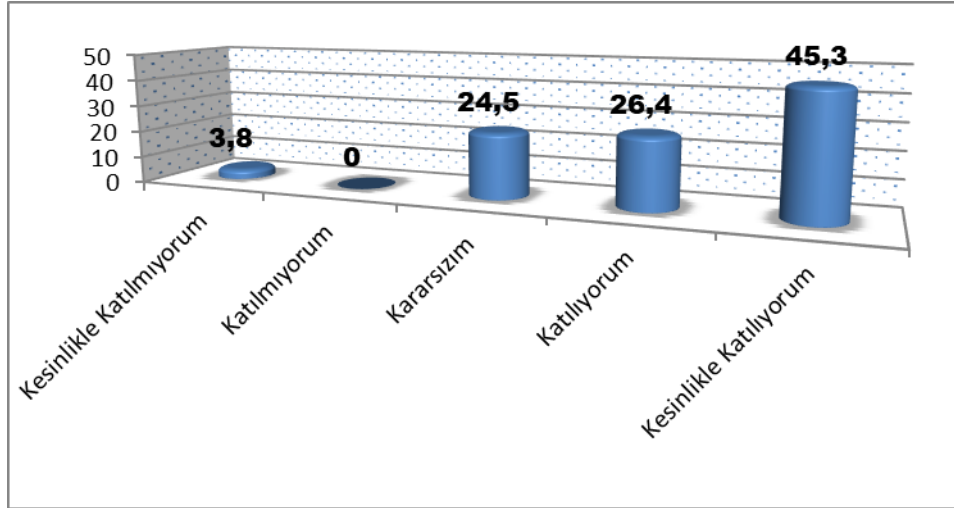
Şekil-17: Muhasebe odalarından aylık dergi çıkartılmasını isterim (%)

Meslek mensuplarından vergi kanunlardaki değişiklikleri ve mesleki diğer haberleri bir arada bulunduran dergi çıkarılmasını isteyenlerin oranı %64.2'dir. Kararsız, katılmayan, kesinlikle katılmayanlar ise bu bilgilere internet veya diğer haberleşme olanaklarıyla ulaşabileceklerini söylemişlerdir.

Şekil-18: Muhasebe odalarından meslektaşlar arasındaki haksız rekabete çözüm bulmasını isterim (%)

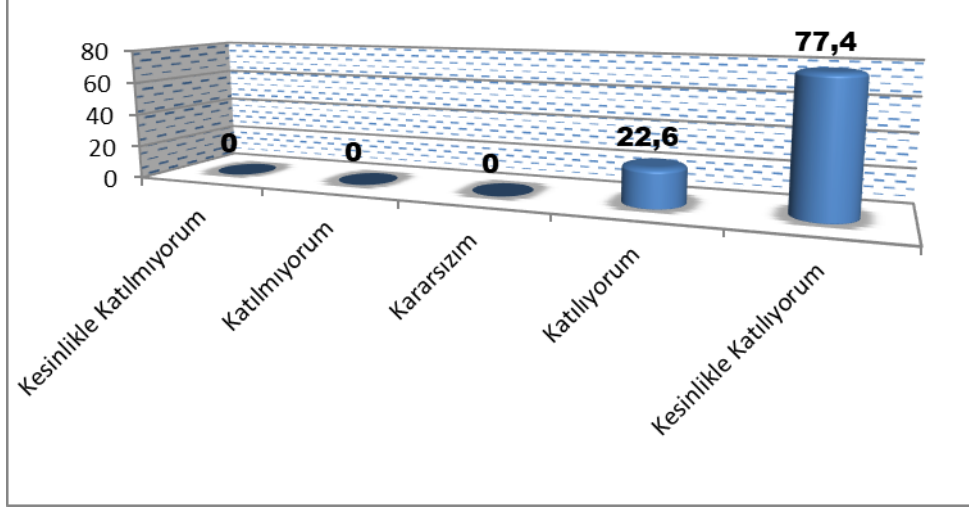
Meslek mensuplarının en fazla üzerinde durdukları konulardan birisi de (%96.2), meslektaşları arasındaki haksız rekabete çözüm bulunmasıdır. Özellikle yeni işe başlayan bazı meslek mensupları daha fazla mükellef elde etmek için, odanın belirlemiş olduğu ücret tarifesinden daha düşük muhasebe ücreti talep ederek ucuz defter tutmaktadırlar.

Şekil-19: Muhasebe odalarından gezi ve sosyal aktiviteleri oluşturmasını ve bu aktiviteleri arttırmasını talep ederim (%)

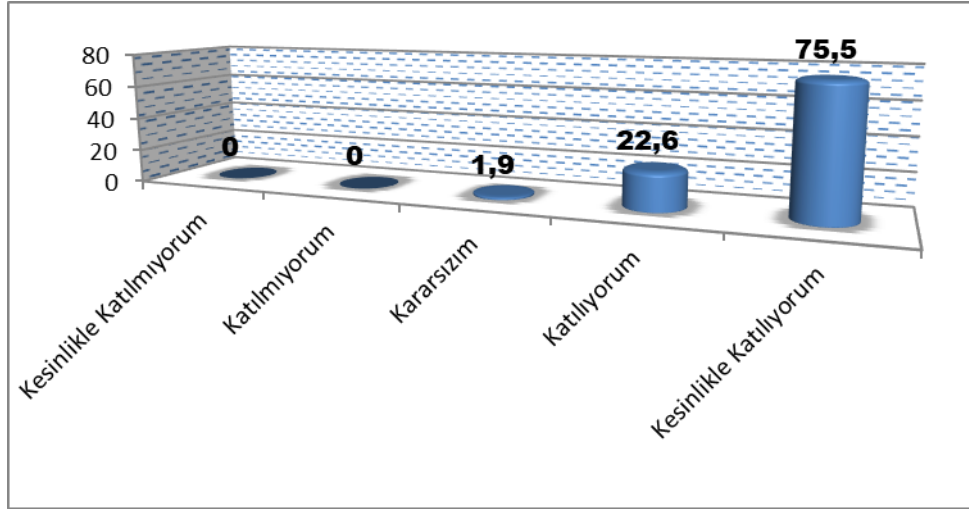
Meslek mensuplarının iş yükünün fazla ve stresli oluşu nedeniyle, %71.7'lik oranla muhasebe odalarından gezi ve sosyal aktivitelerin arttırılmasını talep etmişlerdir. %24.5'lik kararsız ve %3.8'lik kesinlikle katılmayanlar ise

meslek mensupları içerisinde yaş gurubun aynı olmayışı ve farklı alanlarda çok farklı görüşlere sahip olmalarından dolayı bunun mümkün olmadığını belirtmişlerdir.

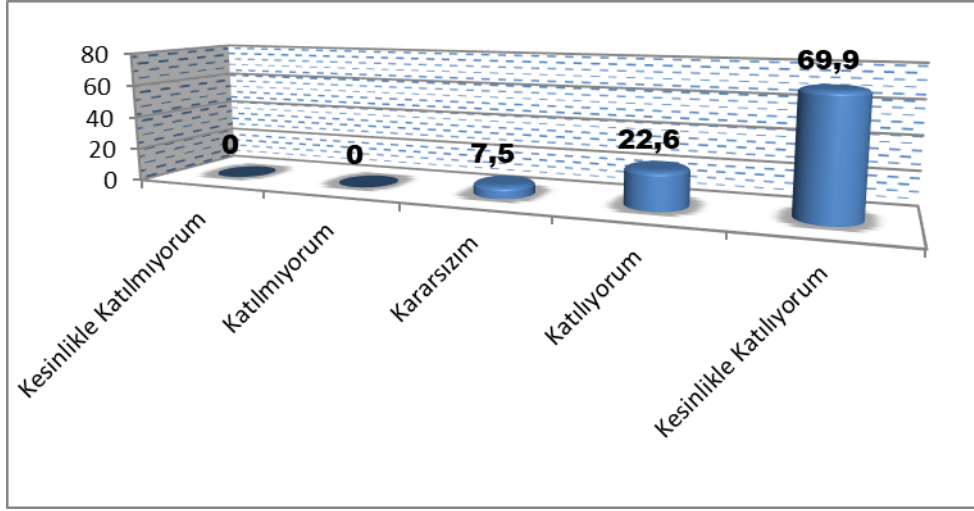
Şekil-20: Muhasebe odaları kanunlarla ilgili değişiklikleri en kısa sürede bildirsın isterdim (%)

Meslek mensuplarının %100'ü muhasebe odalarından, kanunlarla ilgili değişiklikleri en kısa sürede taraflarına bildirmelerini istemektedirler.

Şekil-21: Resmi kurumlarla ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne muhasebe odaları yardımcı olsun isterim (%)

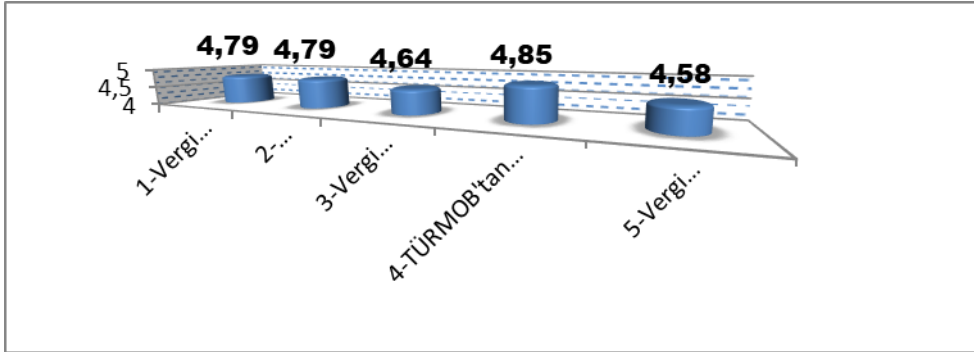
Meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğunun katılıyorum yönünde (%90) vermiş olduğu cevaba göre, meslek mensupları, muhasebe odalarından resmi kurumlarla ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne yardımcı olmalarını beklemektedirler.

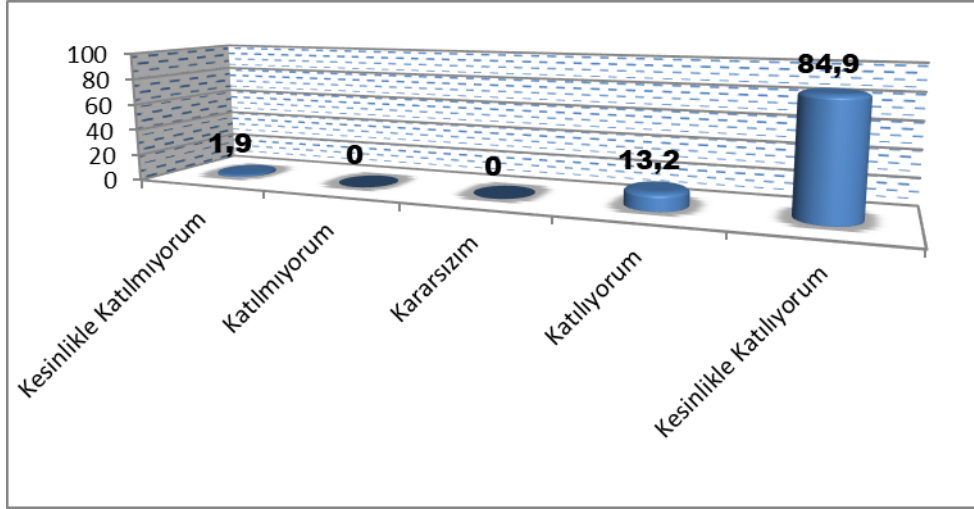
Şekil-22: Muhasebe odalarından meslek içi eğitimin arttırılmasını talep ederim (%)

Hem mükelleflerine hem de devletimize karşı çok fazla sorumlulukları olan muhasebe meslek mensuplarımızın meslekleri ile yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin uygulamaya aktarılması bağlamında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Meslek mensuplarının %92.5'i meslek içi eğitimin arttırılmasını talep etmektedirler.

5.6. Meslek Mensuplarının TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan talepleri

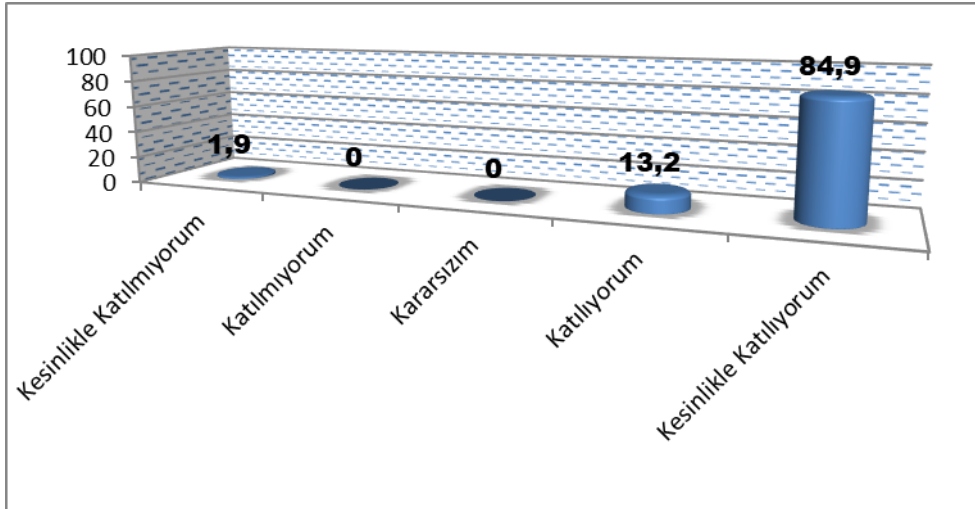

Şekil-23: Meslek Mensuplarının TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan talepleri (Ortalama Değerler)

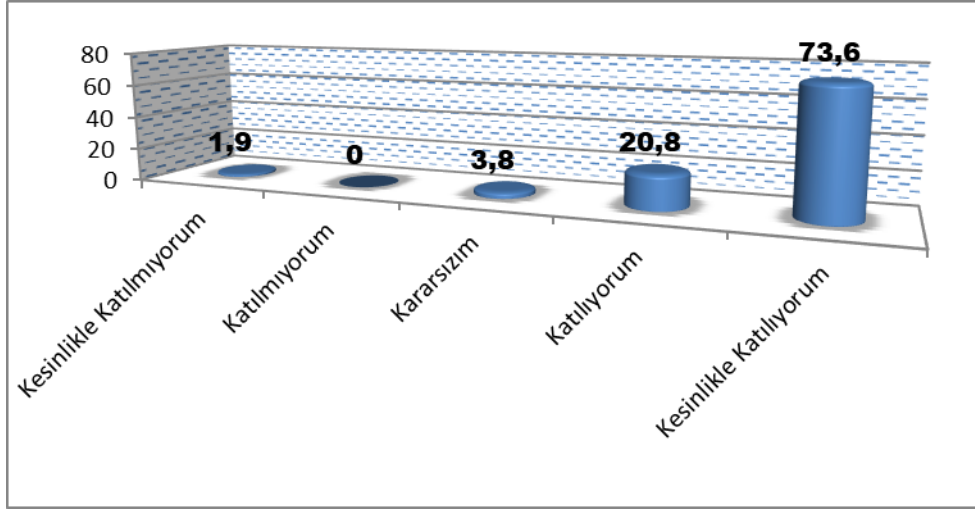
Şekil-24: Vergi sistemin daha düzenli hale getirilmesi için TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığı ile iletişim kurmasını isterim (%)

Meslek mensupları ile yapılan bu çalışmada, meslek mensuplarının en fazla istekte buldukları konulardan biri de vergi sisteminin daha düzenli hale getirilmesi olmuştur. Meslek mensuplarının %98.1'i bu yargıya kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevaplarını vermişlerdir.

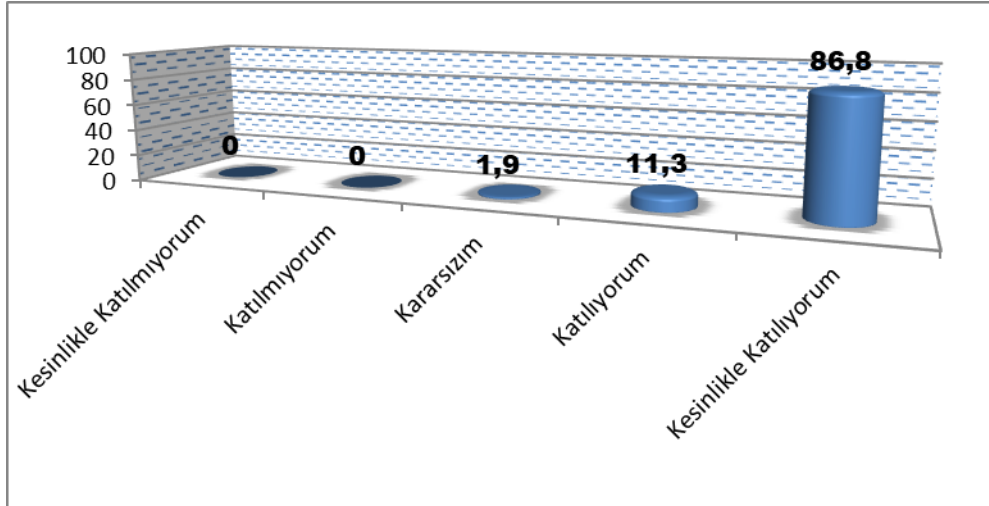
Şekil-25: Muhasebecilerin sorumluluklarının biraz azaltılması için TÜRMOB ilgili kurumlarla istişare edilmesini isterim (%)

Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerle müşterek ve müteselsil olarak sorumludurlar. Muhasebe işi icra edilirken meslek mensupları yaptıkları hataların karşılığında yaptırım neyse kabul etmekle beraber, mükelleflerimden kaynaklanan hataların sorumluluğunu almak istemediklerini (%98.1) belirtmişlerdir.

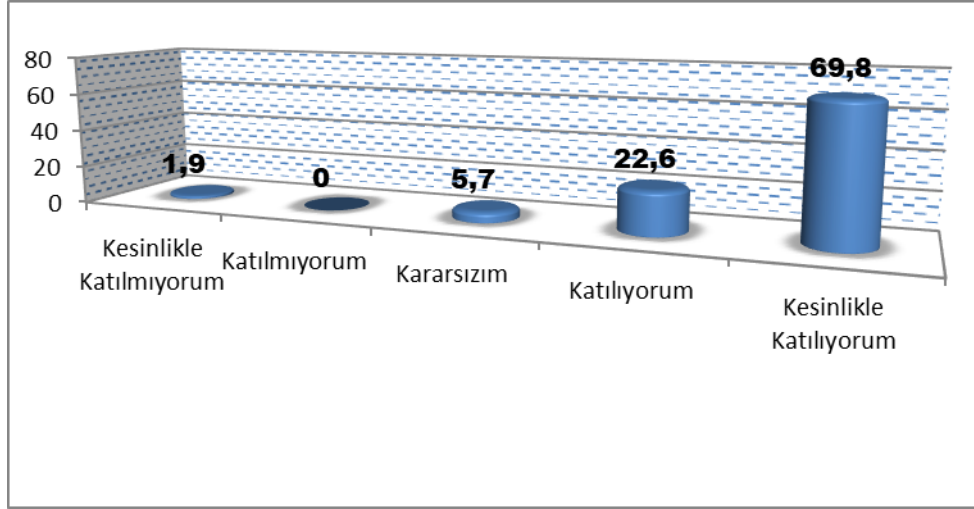
Şekil-26: Vergi dairelerinin biraz daha aktif çalışması için TÜRMOB'un Hazine ve Maliye Bakanlığı ile iletişim kurması gerektiğine inanıyorum (%)

Vergi dairelerinin biraz daha aktif çalışmasını (%94.4) isteyen meslek mensupları, vergi işlemlerindeki sisteminde gelişmesi veya değişmesi içinde TÜRMOB'dan ilgili bakanlık ve kurumlarla iletişim kurmasını talep etmektedirler.

Şekil-27: TÜRMOB'tan muhasebecilerin işlem yoğunluklarının azaltılması için çalışma yapılmasını talep ederim (%)

Meslekteki iş yükünün fazla olmasından ötürü işlem yoğunluğunun azaltılması için meslek mensupları tarafından verilen cevapların %98.1'i kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum seçeneklerinden oluşmaktadır.

Şekil-28: Vergi yargısının daha hızlı karar vermesinin sağlanması gerektiğini düşünüyorum (%)

Çalışmada meslek mensuplarına yönelik belirlene son yargı cümlesine, %92.4'lük kısım vergi yargısının daha hızlı karar vermesi gerektiğini cevabını vermiştir. Özellikle de ekonominin işleyişinin aksatılmaması adına ve mükelleflerin haklarının korunması açısından vergi yargısının vergileme ile ilgili davalarda hızlı karar vermesi önemli bir durumu ifade etmektedir diyebiliriz.

6. SONUÇ

Bu çalışmada, Muş ve Ağrı illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının devam eden ve güncel sorunlarını tespit etmek için bir anket çalışması uygulanmıştır. Bu sebeple çalışmada, muhasebe meslek mensuplarına, mesleki sorunlarını ve Mali Müşavirler Odası'ndan, TÜRMOB ile Hazine ve Maliye Bakanlığında taleplerini ve beklentilerini belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

Çalışmadan ortaya çıkan sonuçlar ve sunulan birtakım çözüm önerileri şu şekildedir;

- Mükellefler arasında en iyi muhasebeci en az vergi ödeten muhasebeci olarak algılanmaktadır. Meslek mensupları için bu önemli bir problemdir. Zira mükellefler daha az vergi ödemek için, muhasebe meslek mensuplarını hata ve hileye teşvik edebilirler.
- Meslek mensupları kanunların çok hızlı değiştiğinden ve değişiklikleri takip edememekten bahsetmişlerdir. Muhasebe odalarının meslek mensuplarıyla aktif iletişimde olmasının, aylık dergi çıkararak meslekteki yeni düzenlemeleri yayınlamalarının ve

meslek içi eğitim vermelerinin bu konuyla ilgili problemleri azaltacağı düşünülmektedir.

- Meslek mensupları, daha düşük bir ücretle defter tutan meslektaşlarının olduğunu ve bunun haksız rekabeti doğurduğunu belirtmişlerdir. Meslek odalarının bir taban fiyat belirlemesinin ve konuyla ilgili denetimleri arttırmasının bu konuyla ilgili sorunları azaltacağı düşünülmektedir.
- Meslek mensupları, iş yüklerinin fazla olduğunu ve ücretlerini zamanında alamadıklarını söylemişlerdir. Bu konuyla ilgili yasal bir düzenleme yapılması ve denetimlerin artması, bir başka çözüm önerisi olabilir.
- Meslek mensuplarının üzerinde durduğu bir başka konu ise, mesleklerini yaparken tek başına kalmalarıdır. Meslek mensupları, Mali Müşavirler Odası, TÜRMOB ve Hazine ve Maliye Bakanlığının kendilerine daha çok yardımcı olmalarını istemektedirler.

Anket sorularda belirtilmeyen fakat anket uygularken meslek mensuplarınca tekrarlanan güncel sorunlar ve beklentiler ise şu şekilde özetlenebilir;

- Meslek mensupları, iş yüklerinin fazla oluşu ve mükelleflerinin mali bilgilerini beyan tarihlerinin de kısıtlı oluşundan dolayı aile sahibi meslek mensuplarının ailesine zaman ayıramadığı ve acil durumlarda yanlarında olamadıklarından şikayet etmişlerdir.
- Genel olarak meslek mensupları Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TÜRMOB'un yıldızlarının barışmasını ve kendilerine yardımcı olmalarını yıllardır beklediklerini belirtmişlerdir.
- Meslek mensuplarının değindiği bir diğer sorun ise, mesleğe yeni başlayan meslek mensuplarının, mükellef statüsündeki herkese gidip, uygun fiyatla defter tutacağını beyan edip, haksız rekabet yaratmaları ve mesleğin itibarını düşürmeleridir.
- Meslek mensupları, kaçak olarak muhasebe mesleğini icra edenlerin varlığından ve bazı meslek mensuplarının diplomasını ve belgesini işin ehli olmayan kimselere kiraya verdiklerinden bahsetmiştir. Yasal denetimlerin arttırılmasının ve bunu yaptığı tespit edilen kişilere caydırıcı cezalar verilmesinin bu sorunun çözümüne yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Meslek mensupları, dijitalleşmenin her yerde olduğu gibi muhasebe iş sürecinde de artık etkili olduğunu fakat, e-beyan, e-vergi gibi sistemlerin ihtiyacı tam anlamıyla karşılamadığını söylemişlerdir.

- Ankete katılan meslek mensuplarının hemen hemen hepsi Ağrı ve Muş illeri gibi ekonomisi küçük illerde, belirli dönemlerde, belirli bir gelirin altında kazanan meslek mensuplarına stopaj vergisi veya KDV muafiyeti talep etmektedirler.

KAYNAKÇA

Aydemir , O. (2015, Temmuz). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentiler. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*, 71-84.

Durmuş, A. F., & Sekizsu, H. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Değerlendirmeleri Ve Sorunlarının Analizi: Malatya İli Örneği. *International Journal Of Academic Value Studies*, 3(16), 429-438.

Ergün, H., & Gül, K. (2005, Ocak). Muhasebe Mesleği Etik Kuralları Ve Bu Kuralların Meslek Mensuplarınca Algılanışı. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*(25), 144-154.

Gökgöz, A., & Zeytin, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentileri: Bilecik Ve Yalova İlleri Uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17, 477-493.

Gündüz, M., & Özen, E. (2016, Nisan). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Ve Mesleki Memnuniyetlerinin Analizi: Uşak İli Örneği. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*, 67-90.

Hepaksaz, E. (2018, Haziran). Vergi Mükellefi - Mali Müşavir İlişkilerinde Yetki - Sorumluluk Sorunsalı (Genel Sorunlar Ve Bazı Yargı Kararları Işığında Değerlendirmeler). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 233-251.

Kalaycı, Ş., & Tekşen, Ö. (2006). Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*, 90-101.

Kaya, G. A. (2015, Aralık). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Ve Çözüm Önerileri: Elazığ'da Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*(41), 207-231.

Kaygusuz, S. Y. (2014). *Genel Muhasebe - 1*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Organ, İ., & Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241-271.

- Özulucan, A., Bengü, H., & Özdemir, F. S. (2010, Mayıs). Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler Ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları Ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi*(31), 41-64.
- Özyürek, H. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarında Etik: Ankara'da Muhasebeciler Üzerine Araştırma. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 125-137.
- Tekşen, Ö., & Tuğay, O. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19(1), 223-232.
- Tetik, N., Kınay, F., & Ciğer, A. (2008). Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi Ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*(38), 70-79.
- Tükenmez, N. M., & Kutay, N. (2005). Muhasebe Meslek Mensubunun Karar Alma Sürecinde Meslek Ahlakının Yeri: Çok Boyutlu Analiz-İzmir Örneği. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*(25), 155-164.
- Uzay, Ş., & Güngör Tanç, Ş. (2004, Nisan). Muhasebecilerin Sorunları Ve Beklentileri: Kayseri Ve Nevşehir İlleri Uygulaması. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (Mufad)*(22), 94-114.
- Yıldız, G. (2011, Mart). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(36), 155-178.

ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmada, frekans ve yüzde dağılımı ile ortalamalar gibi istatistiki yöntemlerle analizler yapılmıştır. İleriki çalışmalarda ortalamaların farklı değişkenlere göre farkı ve faktör analizleri gibi daha ayrıntılı analizler yapılabilir. Çalışmada kullanılan veriler sadece Ağrı ve Muş'ta çalışan muhasebe meslek mensuplarından elde edilmiştir. Çalışmada anketlerden yola çıkarak sadece meslek mensubu görüşlerine yer verilmiştir. İleriki çalışmalarda örneklem büyüklüğü genişletilebilir ve meslek mensupları dışında mükelleflerin de görüşleri alınabilir.